СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 99. Джерзі Сити, Н. Дж., четвер, 29-го квітня, 1937. VOL. XLV. No. 99. Jersey City, N. J., Thursday, April 29, 1937. THREE CENTS

ПАЛАТИ КОНҐРЕСУ ГОДЯТЬСЯ НА ЗАКОН ПРО НЕВТРАЛЬНІСТЬ

ВАШИНҐТОН. — Конференція представників обох палат конґресу вже згодилася на один плян закону про невтральність, котрий буде незадовго предложений обом палатам до потвердження.

Новий плян є компромісом попередніх двох плянів. Він дає президентові право рішати про політику достави товарів чужим державам за готівку.

КАМПАНІЯ ПРОМИСЛУ Й ТОРГОВЛІ ПРОТИ ЗАКОНУ ВАГНЕРА.

ВАШИНҐТОН. — Торговельна Палата збирає підприємців до боротьби проти закону Вагнера.

Вона вже видала заклик на велику конференцію фабрикантів для вирішення найближчої програми діяльности. Заклик взиває фабрикантів і купців боротися передвсім за знижения видатків на уряд, проти збільшування податків і за змінення закону Вагнера.

ЗА ЗМЕНШЕННЯ ВИДАТКІВ НА 15%.

ВАШИНҐТОН. — Конґресмен Кенон вніс резолюцію за зменшення видатків у цьому скарбовому році на 15 процентів.

Якби цю резолюцію ухвалено, то всі видатки були би зменшені автоматично.

З того, що конґресмен Кенон був у президента, ґазети вносять, що президент є за цей проект.

ПРЕЗИДЕНТ ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ЗРОСТОМ ЦІН.

ВАШИНҐТОН. — Президент вислав до конґресу послание в справі проекту Милера й Тайдинґза про контролю цін товарів з торговельними марками в міжстейтовій торговлі, поки конґрес не вирішить питання судової реформи.

Президент радить конґресові вважати на можливе підвисшення цін товарів.

ПРОТИ ПУБЛІКАЦІЇ ВЕЛИКИХ ПРИХОДІВ.

ВАШИНҐТОН. — Палата послів ухвалила відкликати закон, що дозволяє подавати до публичного відома платні корпораційних урядників, що виносять понад 15,000 долярів на рік.

За знесення цього закону йшли лавою всі републиканці, доказуючи, що публікація приходів дала основу до ріжних незаконних учинків.

ВІДҐУКИ СПРАВИ ЛИНДБЕРҐА.

НЮАРК (Ню Джерзі). — У місцевім федеральнім суді почалася карна розправа проти Елиса Ґ. Паркера, 64-літнього детектива, та 4 товаришів, обвинувачених за те, що вони викрали були Пола Вендела, адвоката й приятеля Паркера, на те, щоб заставити його признатися до викрадення дитини Линдберґа.

Перед починанням розправи суддя розслідив наперед чутки про заходи впливати на присяжних незаконним способом і переконався, що деякі чутки є оправдані.

НАПАД НА СУДДЮ.

НЮ ЙОРК. — На Джана О'Ніла, суддю міського суду напав хтось у вівторок рано на розі 6 Евеню і 12 вулиці й пробив його в плечі гострим ножем. Суддя має дві глибокі рани. Один удар пробив йому легень.

Хоч напад скоївся в білий день, на очах великого числа людей, напасник утік.

Суддю відставлено до шпиталю, де йому дано дві трансфузії крови.

ЗАКИДУЮТЬ КРАДІЖ БАНКИРОВІ.

БОЛТИМОР (Меріленд). — Велика лава присяжних суддів постановила поставити на суд Волтера Пост Дювала, 62-літнього скарбника банку Меркантил Трост Ко., як обвинуваченого за спроневірення з банку 47,500 долярів.

ПОЧИНАЮТЬ БУДОВИ НА ВИСТАВУ.

НЮ ЙОРК. — У вівторок заложено угольний камінь під перший будинок адміністрації світової вистави, що вібудеться в Ню Йорку в 1939 році.

Заложення каменя доконано в приявi Гровера Гвейлена, президента виставової корпорації, великого числа стейтових, федеральних і міських урядників. Говорила між іншими мати президента Рузвелта.

СПРОБИ З „СЛІПИМ" ЛІТАННЯМ.

НЮ ЙОРК. — Підприємство „Америкен Ерлайнс" буде незадовго пробувати в Індіанаполісі нові способи осідання наосліп, себто при помочі самих електричних приладів. Найновішу систему для цього придумав інжинір Ернст Крамар.

ОСТОРОГА ПЕРЕД ДИФТЕРІЄЮ.

НЮ ЙОРК. — Міський уряд здоровля взиває родичів дати кожну дитину до 6 літ життя нащепити проти дифтерії, бо в місті за останній тиждень вона спричинила 16 смертей. У вівторок померло 5 осіб.

РОЗСЛІДИ НАД ВІДРОДЖЕННЯМ ОРГАНІВ.

На річнім весняним засіданню Краєвої Академії Наук у Вашинґтоні прочитано реферати про розсліди вчених над відроджуванням тілесних органів у звірят. Референти доказували, як вони вспіли нащіплювати „живу глину" на якийнебудь орган звірини й з неї ростити інший. З „живої глини" вироблювано очи, ніс, вуха, уста, і насаджувано їх на тулів або хвіст. Покищо роблено це з саламандрами й пуголовицями, але вчені вірять, що вони зчасом навчаться ростити органи тіла й для людини.

СОЮЗ КИТАЙСЬКИХ ДІВЧАТ, ЯКІ НЕ ХОТЯТЬ ВИХОДИТИ ЗАМУЖ.

У південно-китайській провінції Квантунґ повстав недавно союз молодих дівчат, які зобовязуються не виходити замуж і берегти свою самостійність. Членищі союзу мусять оплачувати високі вкладки, які дають змогу безробітним товаришкам утримувати свою самостійність. До союзу належать здебільша доньки багатих родин, що не хотять брати грошей від батьків. Досвід із подружжям китайок довів їх до погляду, що краще жити бідно і самотно, як із чоловіком, що не розуміє їх духових потреб.

СТОЛІТНІЙ ЮВИЛЯТ.

Є ним — Триюмфальний Лук у Парижі. Саме минає 100 літ від хвилини, коли його викінчили. Перший камінь під будову заложили в 1806 р. з приводу імянин цісаря у дні 15. серпня. Та за часів першого цісарства не довелось викінчити памятника.

В 1829 р. Карло Х. приказав знову відновити роботи при будові Триюмфального Луку та вмістити на ньому такий напис:

„Це діло мистецтва посвячуємо славі Людвика Антона, дельфіна, переможця Еспанії".

Кілька літ пізніше Людвик Пилип присвятив його „всім французьким арміям від 1792 р."

У цей спосіб дістав Триюмфальний Лук своє признання. Від 1836 р. славний памятник став символом військової слави Франції.

32-ЛІТНІЙ ДІДУСЬ І 32-ЛІТНЯ БАБУСЯ.

Коли вірити паризькій „Парі Суар", то наймолодший із дідусів усіх країн Европи живе в Парижі. Це 35-літній Шарль Друе, мешканець паризького передмістя Обервіль.

Він оженився в 17-му році життя. До року мав сина. Син оженився таксамо молодо й кілька тижнів тому справляв хрестини. З тої нагоди паризька преса помістила спільну світлину щасливої родини. 35-літній „дідусь" заявив репортерам, що вчасні подружжя найщасливіші.

При цій нагоді преса пригадує, що в Парижі живе й наймолодша бубуся Европи, 32-літня перекупка ярин, Маргарета Флюрі. Вона віддалася в 15-му році життя, її донька недавно повила гарне й здорове дівча.

ПРОВІНЦІЯ АНЕКТУЄ ТЕРИТОРІЮ.

Провінція Канади Британська Колюмбія зробила угоду з провінціяльним урядом про анексію території Юкон до провінції. До узаконення угоди треба ще потвердження провінціяльного парляменту. Територія Юкон має 207,076 квадратових миль простору.

ЦІКАВИЙ ДОКУМЕНТ ВІДНОСНО ШЕВЧЕНКА.

В уманському архіві знайдено цікавий документ відносно Т. Шевченка. Це обіжник директора київської шкільної округи Деревецького з 1914 року до ґімназій. В цьому документі читаємо: „Беручи під увагу, що областне наречє(!) московської мови, яким писав Шевченко, не є предметом викладів у московській школі, а його життя й особистість не дає того матеріялу, що відповідав би завданням виховання — я не знаходжу ніяких підстав дозволити учням брати участь у святкуванні памяти згаданого поета.

Якраз у тому часі приготовлялися в Україні святкувати 100-ні роковини народин Т. Шевченка.

НАВІТЬ СКОЧИТИ З МОСТУ НЕ КОЖНОМУ ПРИЗНАЧЕНО.

У Данціґу в парку Травґута вибігла якась жінка, як виявилося опісля, 21-літня Р. Медзінська, й побігла на залізничий міст, перескочила баріеру та хотіла кинутися до Висли. Але їй не було, видно, призначено згинути в хвилях ріки. У хвилині, коли мала вже виконати свій намір, її нога залізла між залізні вязання мосту так цупко, що вона ціла зависла головою вділ. Міст держав її за ногу. Зараз надбігли люди й уже не дали нещасній втопитися. Чому вона хотіла вмирати, не хоче сказати.

ЧИ РИБИ ЧУЮТЬ?

Бернуль каже, що риби не чують. Для ствердження правдивости цього він робить ріжного роду досліди над рибами. Ані свист, ані револьверовий вистріл, ані ніякий звук не викликують найменшого враження в риб. Але не всі погоджуються з поглядом Бернуля. Інакше прим. думає Піпер. Він злядив свиставку з 260 дрогнаннями й буде нею досліджувати, як на її свист реаґують риби.

КОМУ ПЕРЕДАТИ ДИТИНУ?

Перед судовою поліцією у Брюселі станув чоловік, який, розвівшись із своєю жінкою, хотів їй відібрати дитину. Батько твердив, що його дівчинка дуже добре виховувалась у пістунки, а його жінка поводиться з дитиною суворо і зовсім за неї не дбає. Покликані свідки з обох сторін складали суперечні зізнання. Тоді суддя наказав несподівано принести дитину і передав її пістунці, яку вихвалював батько. Дитина розплакалась і не хотіла до неї йти, хоч як пістунка до неї ніжно промовляла. Після цього передали дитину мамі. Дитина пригорнулася до мами щаслива. Рішення було коротке: дитина лишиться при мамі.

ВУГОЛЬ З УКРАЇНИ ДО КАНАДИ.

Канада підписала умову на привіз 5 мілїонів тон твердого вугля з совєтської Росії в біжучім році. Незабаром у канадійських пристанях вилaдують із 36 кораблів, які вже в дорозі. На кожнім кораблі знаходиться 7,000 тон антрациту.

Перші транспорти вугля походять з північного Кавказу, на схід від Криму. Опісля, коли пристані Озівського моря будуть очищені з ледів, вугіль будуть посилати через українську пристань Маріюпіль. Ось так Москва розтринькує багатства України по всьому світу.

ТРАҐІЧНА СМЕРТЬ МАТЕРИ І ТРЬОХ СИНІВ.

У Рустові коло Торуня на Поморю при льокомобілі тріс котел. Заняті при льокомобілі три брати Юраси згинули. На вістку про це їх мати-старушка померла від серцевої атаки.

ЛЯВІНА ЗМЕЛА ГОТЕЛЬ.

В долині Формаза (Італія) на висоті 2,000 м. лявіна зовсім знищила малий готелик у Ріяле. 6 осіб згинули в катастрофі. Досі видобули мертві тіла трьох жертв катастрофи й двох ранених.

У МУРАВЛІВ, ЯК У ЛЮДЕЙ.

Англійська преса містить цікаві спостереження дослідників над муравлями в лондонському зоольоґічному городі. Посеред ставу в тім городі є три малі острівчики й на кожному з них знаходиться одна купа чи пак „держава" лісових великих муравлів. Перші дні весняного тепла пробудили муравлів з зимового сну. Перше, за що муравлі взялися, це роботи біля укріплення своїх будівель, для оборони на випадок нападу муравлів із сусіднього острівця. Всі три колонії муравлів живуть у постійній смертельній ворожнечі; при тому острівці відділені від себе всього півметровими протоками. Давнішими роками сторожі зоольоґічного городу перекидували кладки між острівцями, щоби взаємно наблизити муравлів. Та показалося, що це власне завжди давало сиґнал до лютих нападів та боїв, у яких всі „воїни" слабшого племени гинули, а молодь ішла в неволю до переможця. Відтоді кладок між острівчиками вже не перекидують, та смертельна ненависть між муравлями триває дальше; всі три племена живуть у вічному воєнному поготівлі.

Муравлі пильно розбудовують та укріплюють свої купини й підземні коридори, змінюють варти, вишколюють „вояків", висилають шпигунів до сусідів. Найвідважніші „воїни" ждуть над водою і як надпливе яка тріска чи стеблина, всідають на неї й стараються причалити у „ворогів", щоб розвідитися, як там у них з воєнною готовістю. А як часом вода нанесе яку довшу галузку й вона стане впоперек між двома острівцями, то зараз на цьому мості, чи на одному з його кінців починається люта битва. Таке трапляється кожного року, часом і по кілька разів.

ЯК АРЕШТУВАЛИ ЯГОДУ

РИҐА. — Звідсіль повідомляють про подробиці арештування бувшого шефа ҐПУ, Яґоди, якому тепер совєтська преса закидає крадіжі і неморальне життя, хоч таке життя він вів віддавна. Дійсні причини арешту є політичні. З наказом арештування в кабінеті Ягоди явився бувший його адютант, поручник Чамарков, тепер комісар ҐПУ. Яґода, на вістку, що його прийшли арештувати, встромив руку до шуфляди, де постійно переховував великий револьвер і чотири ґранати. Чамарков кинувся на нього і викрутив йому праву руку. Яґоду, закованого в кайдани, відвезли до спеціяльної келії в одній московській вязниці, званій „Бутирки". Підчас того Яґода був мертвецьки блідий. З тюрми він написав листа до Сталіна, щоб позволив йому його бачити. Сталін відмовив. Також відмовив матері Яґоди приносити йому до тюрми їжу.

ФАТАЛЬНИЙ СТАН ЗАСІВІВ В УКРАЇНІ.

РИҐА. — Совєтська преса далі бє на тревоґу з огляду на злий стан весняних засівів, зокрема в Україні. Повільна праця колхозників, як пише совєтська преса, причинилася до невиконання пляну. Рівночасно появилися в Україні і величеному числі шкідники, що нищать усі засіви. Преса жаліється також на фатальний стан тракторів, причому рокорд взяла під тим оглядом старокостантинівська округа, де на 2,600 тракторів відремонтовано тільки 140, а що десятий трактор нищиться підчас праці.

ЛИТВА АРЕШТУЄ КОМУНІСТІВ.

КОВНО. — Недавно литовські власти перевели ревізію серед підозрілих у комунізмі осіб і арештували чимало комуністів. Серед них є 90% жидів. Литовська поліція ствердила, що ці комуністи використовують синагоґи як кривки для нелеґальної комуністичної літератури. Комуністичні летючки знайдено між іншими у двох синагоґах в окрузі Кретинґи і Ейпаґоле, де комуністичний матеріял був спеціяльно приготований на першого травня.

ПОЛЬСЬКИЙ ПРОМИСЛ У ЗАНЕПАДІ.

ВАРШАВА. — Предсідник союзу великих польських промисловців і посол до сойму, Вержбіцький, вручив міністрові промислу звіт про стан польського промислу. В тому звіті він сказав, що польський промисл є в катастрофальному стані. „Це провал не тільки промислу, але провал цілого народнього хазяйства Польщі", говорив він. Найбільше потерпіли промисли вугляний, нафтовий і металюрґічний. Вони впали в порівнянню до 1929 року приблизно на 40% і навіть не думають підноситися. Як доносять польські часописи, польський уряд, щоби піднести промисл, розробляє „чотиро-річку" і хоче в околицях Сандоміра розпочати будову великих промислових заведень.

КРІВАВІ БОЇ В ЕСПАНІЇ.

САН СЕБАСТІЯН. — В Еспанії на всіх фронтах ведуться кріваві бої. Наступають революціонери. Вони захопили останню гору перед Більбао, як теж здобули місто Ґуерніка, в якому містяться історичні памятки басків. Місто, передтим як його здобуто, знищили цілковито бомбами літаки. Воно ціле в полумині. Мадрид уже шіснацятий день під обстрілом революційних гармат і бомбардуванням літаків. Місто виглядає крайно виснажене. Революційні воєнні кораблі обстрілювали з моря Валенсію, в якій перебуває лівий еспанський уряд. Вони завдали місту тяжкі шкоди.

ПРОЦЕС БУВШОГО КОРОЛЯ ЕДВАРДА.

ЛОНДОН. — Князь Віндзор, бувший король британської імперії, який зрікся трону для пані Симпсон, заскаржив одну накладню в Лондоні за книжку, в якій знаходяться образливі звороти про нього. Накладня, довідавшись про заходи князя, поспішно вислала перепрошуючий лист. Але це було замало. Тепер князь скаржить накладню за грошеві відшкодування.

ЗАГРОЗА СТРАЙКІВ В АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН. — Не звертаючи уваги на святочний настрій, який панує тепер у звязку з надходячою коронацією, шофери лондонських автобусів загрозили страйком, коли не зменшать їм годин праці до сім і пів на день. Також загрозили страйком копальняні юнії, назначуючи реченець страйку два дні по коронації. З одними і другими симпатизують інші робітничі юнії.

В НІМЕЧЧИНІ ОБМЕЖУЮТЬ ЧИСЛО СТРАВ.

БЕРЛІН. — Щоб не марнувати на дармо харчі, яких у Німеччині брак, німецькі ресторани і готелі порішили обмежити число на щоденнім списі страв. Голова ресторанно-готелярської організації, Брезен, заявив, що в той спосіб гості будуть мати менше мороки у виборі страв, а також буде менше відпадків

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted r mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адр са: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ОРҐАНІЗУВАТИ НЕЗОРҐАНІЗОВАНИХ

В старім краю розумні люди приходять до переконання, що ми бавимося дуже часто в партійну чи гурткову „війну", а не бачимо, що „довкола нас тріщить", що ворог наступає з усіх боків, що ще повно в нас глухих кутків, неторкнутих українською орґанізаційною рукою.

В краю стверджують далі й таке, що нема причин навіть для ворогування між українською католицькою церквою і православною, бо як для одної так і для другої є отверте велике поле праці, яке стоїть облогом. Але найгостріше вістря є звернене проти тих, що бавляться в таку „політику", що перетягають уже зорґанізованих наших людей з одного табору до другого, а не беруться шукати для себе прихильників серед тих мас, що не належать до ніякого українського табору, що є національно неосвідомлені, що є ще далі тільки „поліщуками", „волинянками", „лемками", вважаючи себе ще далі „малоросами" чи „русинами", а не українцями.

На цю саму тему можнаб, а то й треба, писати теж і в Америці. Таж між нами є ще величезні маси народу, що є цілковито відгороджені від українського життя і думання. Є в нас маси „малоросів", до яких нема кому підійти. Є маси наших галичан, що пропадають марно для нашої справи, будучи під опікою московських чи покацапщених батюшок. І ось туди вартоб нам заходити. Ось там вартувалоб шукати здобутків і перемог. А поле велике й широке. Є де розмахнутись. Є де виказати організаційний сприт. А хтоб вирвав хоч частину нашого народу з російських православних церков, цей доконав би великого діла. Хто підійшов би хоч до частини нашої молоді, що є під впливом московських церков, той виконав би велику місію, якщоб освідомив цю молодь щодо її українського походження. Хто поширив би українську пресу в Америці між маси наших людей, що її не читають, цей закріплював би сильніше українство в Америці. Хто допоміг би збувати українську книжку і вводити її до українських хат і багатьох „глухих кутів", той робив би велику культурну роботу і допоміг би вдержувати в Америці ще й український книжковий бізнес.

Можнаб наводити багато таких справ, яких ми практично не розвязуємо, які залишаємо на боці. А зате зуживаємо нераз, і то дуже завзято, енергію на те, щоб творити щораз нові гурти, щоб загострювати непорозуміння і тертя між групами, які є, щоб видирати одні одним „почести" і ріжні „уряди". А найгірше тут те, що це хочеться в нас часто прикривати ідеєю, добром народньої справи. А простий розум говорить, що добро народньої справи вимагає побільшення нашого стану посідання, а не роздроблювання чи ослаблювання того, що є зорґанізоване.

ЗПРИВОДУ МОЄЇ КРИТИКИ ФІЛЬМИ „НАТАЛКА ПОЛТАВКА"

I.

Біля моєї статті про фільму „Наталка Полтавка" почали кружляти чутки, нібито моя критика написана не з мистецьких інтересів та мотивів, а є інспірована з боку деякими особами зі „Свободи", які мають свої особисті порахунки з п. директором фільми. За відсутністю кращих доказів виставляється те, що стаття моя зявилась допєра по двох місяцях після появи фільми.

Хоча безґрунтовність таких тверджень видно вже з самих тих „доказів", всетаки вважаю необхідним дати зприводу цього деякі пояснення, звичайно не тим, що ті чутки розповсюднюють, а тим, що ті чутки захотіли би брати серіозно.

Критика моя зявилась у першу чергу запізно через те, що я побачив фільму вже при другому її висвітленню в Ню Йорку. А далі, написану вже по цій другій виставі статтю я не вислав зараз до друку, бо знав, що наше робітництво вкладо у фільму свої трудові гроші, тож не бажав чути закидів, що маю намір псувати комусь там бізнес. Крім того я ще чекав на якунебудь докладну критику вистави, яку піддано на публичний огляд та осуд. Колиж тої критики не було й годі вже було довше чекати, я післав свою статтю рівночасно до двох часописів, а це до „Свободи" й „Америки". Отже справа тут зовсім проста.

Відносно балаканини про якісь-там „сторонні інспірації" та „впливи" скажу, що **в справах мистецтва всі інспірації я знаходжу в самому собі та в томуж мистецтві;** чужих не потребую, а немистецькі впливи вважаю нижче моєї гідности та мого артистичного імени. Тим же, що не зрозуміли моєї статті, раджу піти подивитись на фільму, щоб довідатись і переконатись, звідки я ті інспірації одержав. Коли інспірації виходять нібито зі „Свободи" через те тільки, що вона надрукувала мою статтю, то треба спитати, звідкиб вони вийшли тоді, як би туж статтю була надрукувала й „Америка", що її теж одержала одночасно зі „Свободою"?

II.

І от, наче для пояснення всього, я недавно одержав листа від д. Івана Петровського (в коверті „Авраменко фільм студіо", 747 Бродвей). Той лист кидає світло на цю каламутну справу, через те я наводжу тут його дослівно, зберігаючи й ортоґрафію автора.

Пише: Іван Петровський,

747 Бродвей, Ню Йорк, Н. Й.

в Ню - Йорку, дня IV-19-1937

Високоповажаний Пан Професор О. Кошиць.

Високоповажаний Пане, Кошиць!

Читав я „Свободу" з днів 12—15 Квітня сего року (числа 84—87), де дочитався про Вашу критику фільми „Наталка Полтавка", виробленої нашою корпорацією.

Я Вам дуже дякую за це, бо я бачу, що Ви не жалили доброго часу і щирого труду, який вложили на таку гарну критику про нашу фільму, а особливо, коли Ваш час, як великого і цінного українського професора, дірігента, і музика є дорогий, особливо тепер, коли серед нашого артистично - музикального світу так мало розумних і знаючих людей!

Але всеж з тої Вашої щирої критики виглядає мені, нібито наша фільма як Ви говорите і переконуєте публично в часопису людей, **є нічого не варта,** і цим самим Ви (мабуть несвідомо, бо у Вашій порядности, як українця, що хоче допомогти українській справі, ми не сумніваємося), а всеж Ви хочете убить ту корпорацію, що випродукувала цю фільму з такими великими матеріяльними жертвами і великою працею.

Але що зробимо! Ви вже бачили, що ми зробили, яку фільму змогли поставити, і маєте що брати до критики!

Тепер би я щиро також просив би Вас, щоб Ви, яко поважаний і заслужений український професор, зробили даяку **ліпшу** фільму і показалиб нам, як то треба робити! Покажіть, щоби і ми мали нагоду подивитися і критикувати! А як що потрібно Вам поміщення до такої речі, то прошу ласкаво запросить п. А. Довгопільського і може ще такого другого критика, як Ви.

А як що буде мало, то попросіть до помочи п. Д-ра Мішугу, а то є чоловік, що все знає, розуміє і тілько добра нашій корпорації та Авраменкові бажає! З великими, мабуть Вам незнаними трудностями, спромоглося наше українське громадянство створити **першу** українську, нашими силами зроблену фільму для доброї пропаґанди української імени по світови і тоді не мали ми потрібної помочі від великих наших людей, але тепер дочекалися на Вашу велику критику. Дякую! Остаюсь з пошаною Іван Петрівський.

III.

Лист характеристичний. Змістом і тоном своїм він говорить сам за себе і не потребує відповіди, а закиди, що я маю богопротивні наміри „убити ту корпорацію, яка випродукувала цю „фільму", вимагають коли не відповіди, то доброї поради ще раз простудіювати мою статтю про фільму.

Коли п. Іван Петровський „дочитався" в „Свободі" до моєї статті (яка друкувалась на другій сторінці), то треба тільки пошкодувати, що він не „дочитався" до кінця статті. Бо там би він побачив „чорним по білому", що я не тільки не збіраюсь убивати фільмову корпорацію, а навпаки, **бажаю їй здоровля й розвитку та успіху разом з п. Авраменком,** і тому раджу звернути увагу на допущені у фільмі хиби, **щоб на будуче трудовий гріш компанії не пішов марно на утворення нової халтури,** а доконав дійсно великого, корисного та мистецького діла. Крім цього я свідомий цього, що видрукування моєї критики в часі, коли вже стільки наших людей бачили фільму, принесе Корпорації новий бізнес. Бо буде цілком певно багато людей, що підуть вдруге поглянути на фільму, щоби переконатися, чи ця критика справедлива. Отже невідомо, чого власне розгнівався на мене д. Іван Петровський, коли до цього гніву (як і до „чуток"!) нема жадних підстав.

В своїй статті я критикував тих, що фільму робили, себто: писали сценарій, музику, режисерували, грали, співали і т. д., а не тих, що на фільму гроші давали! Віддавши кожному належне, я також віддати і віддав належне й „жертвенности громадянства, що фінансувало фільму, й енергії Авраменка", якого разом з іншими д. Іван Петровський чомусь вбиває мені на шию. Ясно, що Корпорація повинна не гніватись, а бути вдячною за те, що її остерігають про вибої та рівчаки на шляху, щоб їй краще було йти до своєї мети.

Але не в листі власне справа, а в можливости появи такого листа та в можливости такого ставлення до критики, і то де? — В Америці, в країні найбільшої свободи слова, де кожному вільно критикувати навіть самого Пана Президента й Держави, а не те, що сценаристів та режисерів з української фільми.

Тут якесь непорозуміння. Мені хочеться вірити, що д. Петровський або не зрозумів мене, або розуміє поняття „критики" трохи по обивательські (як слово „скритикувати"), себто як свідоме навмисне бажання зробити комусь шкоду, пімститись на кімнебудь. Тоді, як **критика є відрізнення позитивного від неґативного,** відсівання зерна від полови. Культурне життя не можливе без критики, і чим гостріша критика, тим про більші вимоги суспільства вона свідчить, про вищий культурний стан його. Зокрема для мистецтва серіозна, річева, ґрунтовна критика необхідна, як повітря для легенів, бо мистецтво, подібно як електрична струя, розвивається й посилюється із взаємного протидіяння позитивного й неґативного чинника, якими є позитивна чи неґативна критика.

Кожнаж критика служить одній і тій самій високій цілі: поліпшення й розвою, вона очищує, спонукує й направляє. Де є критика, там є удосконалення, поступ і життя. Де критика замовкає, або унеможливлена, де треба тільки хвалити або мовчати, там починається застій, нидіння й смерть. Отже коли ми хочемо, щоб життя, а з ним і мистецтво било у нас живим джерелом чистої води, а не повернулось у стояче мертве болото, де гнилизна, сморід і зараза, то ми повинні не відкидати критики, **не тероризувати її, або замовчувати,** а витати, прагнути її, бажати і вимагати. І не того треба нам боятися, що зявиться неґативна критика, а того, що є у нас можливе таке ставлення до неї, як отсе, про яке тут мова, що можливі такі листи, як цей, який тут наводжу, що можливі отсі ріжні „чутки", та що оказується потреба до ясного додавати ще пояснення. А що в нас є такі можливості, то цим дописом вважаю справу з критикою „Наталки Полтавки" виясненою й вичерпаною. А щодо листа д. Івана Петровського, то хіба додам, що мені здається, що він є початком **„немистецьких виступів"** і спрямовує справу на інший шлях. Тому заявляю, що на жадні листи подібного характеру, від когоб вони не виходили, відповідати не буду, бо вони не мають нічого спільного ні з критикою, ні з мистецтвом.

Олександер Кошиць.

Бічгорст, 20. квітня 1937.

О. Сновида.

ПОЧАТОК КІНЦЯ?

Остання промова большевицького диктатора викликала фатальне для нього враження в світі.

І справді, що сказати про людину, яка літами нечуваним терором, маючи до того монополь виховання молодого покоління, заявляє, що це покоління не знає абетки комунізму; що навіть професійні союзи пролетаріяту, головної підпори режиму („диктатури **пролетаріяту"**), є „неблагонадежні" щодо правовірности, та що їх треба сильно „почистити"; що нарешті, не кажучи вже про саму компартію, а „караючий меч пролетарської справедливости", еліта з еліт, ҐПУ, є непевна і підозріла до того ступня, що її довголітнього шефа (Ягоду) треба викинути і віддати під суд, а разом і багатьох членів ҐПУ, його помічників..

З тогоб виходило, що єдиний правовірний комуніст, єдина підпора сталінської диктатури в СССР, є сам Сталін і лиш він один!

Покищо треба на це питання відповісти неґативно. Ясна річ, що велитенська більшість людности СССР і спить, а мріє про упадок большевицького режиму. Але всеж є нові профітери режиму, які стоять за ним, бо знають, що стратять усе, коли режим упаде. Але ці профітери тепер це нові люди, це ті, що не робили жовтневої революції 1917 р., це карієристи, „апаратчики", що безвольно виповняють волю червоного царя, це тупа маса прислужників, інертна і льокайська, яка нині є зо Сталіним, а завтра, з ким хочете. Організовані сили большевизму, профсоюзи, партія, є тепер вже рішуче проти Сталіна, таксамо як і старі большевики. **В тім власне і криється шалена небезпека для сталінівського режиму. Ця небезпека зросла стократно від хвилі, коли диктатор приступив до фізичного витереблення своїх вчорашніх союзників і товаришів.**

І тут насувається аналоґія з революцією французькою. Так довго, доки ґільотина нищила і відправляла на тамтой світ короля, королеву, аристократів, поміркованих революціонерів (жірондистів), бунтуючих провідників зворохобленого селянства Вандеї, вона ще мала успіх. Бо міцно трималась один за другого якобінці, тодішня революційна крайня верхівка, яка відповідає в революції російській большевикам. Але коли крівава трійка, Робесп'єр, Кутон і Сен Жюст, взялися до екстермінації таки своїх товаришів (з Дантоном на чолі), коли ні один член конвенту не був певний, чи завтра його голова не відділиться від тулова, відтоді дні терору були вже почислені. Бо загрожені в своїм чисто фізичнім уже існуванні революціонери мусіли хопитися засобів самооборони, мусіли зачати конспірувати проти Робесп'єра... А тоді — одне послизнення і сам диктатор повандрував під ніж... А наступні події перескочили через якобінство і привели до ліквідації самої революції.

Щось подібне діється в СССР. Поки машина партії і ҐПУ функціонувала справно, в повній згоді з диктатором, вона тримала всю велитенську країну „за морду". Але ось тепер ні один з найближчих льокаїв чи сторонників Сталіна, ні Постишев, ні Яґода, ні Зіновієв, ніхто не є певний, чи його завтра не зроблять зрадником, троцькістом, сторонником і аґентом Гітлера, і чи не поведуть на смерть... В таких умовинах люди, які не звикли давати себе вбивати, лише привикли інших мордувати, хапатимуться конечних засобів самооборони. Опозиція задушена в однім місці, виникне в другім, і вся, незалежно від назви, буде звернена проти Сталіна. Життя диктатора і його уряд ніколи ще не були в такій небезпеці, як тепер.

А дальше події поточаться своїм природнім бігом. **Революція проти диктатора переміниться хутко в революцію проти самого большевизму.** Так було в 1917 році, коли за умірковaними прийшли крайні. Так буде і тепер.

ГОДІ, БРАТТЯ, ВЖЕ ТЕРПІТИ!

Годі, браття, вже терпіти,
Годі більше мук приймать,
Годі плуг в ярмі тягнути
Й ниву все чужу орать.
Гляньте ви на рідну ниву,
Як поросла буряном,
Яка доля нещаслива
Прикрила її рядном.
Годі вже щоб нас водили,
Куди хочуть лиш самі;
Нам пора до праці стати
В перші дні вже весняні.
Нам пора, пора найвища,
Раз те діло розчинить,
По новому, як і інші,
Щоб на волі вільним жить!
Більш не можем ми єднатись
З лютим ворогом в цей час,
Бо цей ворог споконвічний
Є загибіллю для нас.
Гей, ну, браття, весна кличе
Рідну ниву оброблять,
Зимовії люті пута
Час найвищий розривать!

Микола Горішний.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДІРБОРН, МІШ. Від. 141 повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 9. травня, в годині 2:30, в новім льокалі при 13844 Wellesley, St., Weteran Hall, побіч нового будинку Post Office і Court Office, один бльок від Michigan. — Е. Бутковський, секр 99-100

Кавпіс-Геікі (Геікі-Кавпінен).

КОЛИ МАТИ ПОМЕРЛА

(4)

Мені скучно було в ванькирі, та я не знав, як із нього вирватися. Вкінці постановив я зручно перетиснутися д в е р м и. Вдалося мені. В хаті на моє превелике зчудування побачив я, що батько танцює.

— То добре — подумав я собі — бодай не запримітить мене. І я всунувся у кут, недалеко скрипака.

Анті неструджено водив смичком по струнах, часами прислухувався, строїв, пробував струни, знову прикручував закрутки та починав г р а т и нанова. Дівчата та хлопці знову пускалися в танок, а скрипак знову перервав, прикручував, пробував...

— Нічого з того, треба йому дати горівки — озвався хтось із тих, що танцювали.

Принесли фляшку, скрипак напився. Хотів ще більше випити, та йому відібрали фляшку та поклали подальше на столі.

— Н у м о враз! — озвалися хлопці.

— Цеж відомо, як горло не сухе, то й вухо не порожне! — схопив за скрипку та дрібніше перебирав пальцями по струнах.

За хвилину знову щось став майструвати к о л о скрипки. Розуміли, що воно значить, тому подали йому горівку, знову напився здорово, став ніби грати, та н е б а р о м озвався:

— Треба добре помастити, бо не йде!

— Ні каплі вже! І так маєш у голові!

— Ні? То побачимо! — відповів Анті.

Встав, поступив наперед, заточуючись і замахнувся скрипкою, хотів ударити когось з гостей, та в цюж мить хтось штовхнув його й Анті впав на землю, роздавив скрипку, зірвався та зараз став кидатися по хаті й викрикувати:

— Хто то мені зробив? Я тут зараз навчу його, як має поводитися з людьми!

Не боялися тих погроз і сказали йому бути тихо. Та він увесь час викрикував:

— Я вас тут усіх навчу розуму!

Тому взяли його попід пахи та вивели до парні, замкнули двері та стали дрочитися з ним:

— Грай нам сверщикам, поки тобі голова не вишумиться!

Скрипакові не сподобалося, що його тут умістили, кричав і погрожував, що цілу парню розвалить. Не зважали на те та кричали:

— Роби, що хочеш, та не вийдеш відсіля!

Танці скінчилися. Мужчини засіли на першому місці при столі й гуторили та покурювали люльки. Дівчата порозсідалися в кінці, насміхалися з парубчака, що всунувся між них і дрочився з ними. Хотіли добру дати йому научку, та спритний хлопець не дався побити, тому вдали, що вже досить нажартували собі з нього.

— Сам не з н а є ш, що плетеш. Аж вуха болять слухати тебе — піднялися та вийшли з хати.

На лаві під стіною сиділа стара пряха Христя. Вона також небаром встала й вийшла. Я знав, що Христя була дуже старенька, тому мало що пряла. Як я раз крутився коло стайні, почув я, як пророкувала Стіні, що її в житті стріне; а запримітив навіть, що відчитувала це з карток паперу, які звала „картами". Христя вміла з них „ворожити".

Я здогадався, що й тепер вийшла задля того, тому побіг мерщій до стайні. Я не помилився. Крізь щілину заглянув я Христю, як розкладала карти на дні перевернено-го кошика. Я застукав до дверей. Перелякані дівчата зірвалися. Христя зібрала скоро карти та спиталася:

— Хто то?

Одна з дівчат відчинила двері. Як побачили, що нема чого їм боятися, хотіли мене позбутися, та я сказав рішучо:

— Коли мене не впустите, то піду й усе розповім.

(Далі буде).

ПЕРЕДКОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ

55.

Відділ 211 У. Н. Союзу в Стейплетон, Н. Й., дня 10-го квітня ухвалив на місячнім мітінґу проекти:

1) Старші члени є покривджені, що стоять в Союзі від самих початків. Членові, що платить поверх 20 літ, коли можливо, то знижити вкладку.

2) Зогляду на міліоновий капітал У. Н. Союзу, то Союз може мати свій власний банк, котрий міг би дати поміч для членства і для українського загалу.

3) Члени повинні діставати календарі, як було попередніми роками, і то даром, а коли неможливо даром, то з малою доплатою.

4) Делеґати не повинні побирати більше як 5 долярів денно і плачену подорож.

5) Щоби головні урядники не забирали більше урядів, лише один.

6) Конвенція повинна відбуватися в тих містах, де є найбільше членства У. Н. Союзу.

7) Відділових урядників і льокаль повинен оплачувати У. Н. Союз, бо відділові урядники більше працюють для добра У. Н. Союзу як для відділу.

8) Радних до У. Н. Союзу вибирати лише з поблизьких стейтів.

9) Не примусова оплата члена на часопис „Свободу", на родину, як в ній є більше членів.

10) Всім головним урядникам і делеґатам бажаємо найкращих успіхів в нарадах для добра членів і всього українського народу.

Іван Ґеба, предсіник; **Григорій Райнгардт**, касієр; **М. Кость**, делеґат; Т. **Соколовський**, секретар.

56.

Товариство Запорозька Січ, відділ 263 У. Н. Союзу в Фултон, Н. Й., на зборах 11. квітня ухвалило такі проєкти:

1) Щоб звільнити від оплати за „Свободу" тих членів, котрі не знають по українськи читати, бо їм діється кривда, коли мусять платити по 30 ц. місячно, а з того ніякої користи не мають; з того є великі нарікання на Союз і тяжко приєднати нових членів до У. Н. Союзу.

2) Щоб від позички на грамоту не рахувати членам по 6%, але по 3%.

3) Коли член виступає з орґанізації, а має довг у відділі, то щоб головний уряд стягнув довг з грамоти і звернув відділові.

4) Дати полекшу старшим членам.

5) Щоб конвенція відбувалася що 6 років і в осідку У. Н. Союзу, наскільки можливо.

6) Членам нового роду треба дати дивіденду, а в цей спосіб лекше буде приєднувати нових членів.

7) Льокалі, де відбуваються відділові збори, повинні бути плачені з головної каси У. Н. Союзу, а не з відділової каси.

8) Делеґатам на конвенцію У. Н. Союзу дієта не повинна бути більша як 7 долярів денно, а ощаджені гроші можна ужити на іншу ціль. Тоді булоб і менше надужить і незгоди по відділах.

9) Щоб головний уряд оплачував пересилку грошей до У. Н. Союзу, а не місцеві відділи.

Лука Роїк, предсідник; **Мирон Співак**, касієр; **Михайло Лобур**, секретар.

57.

Братство св. Николая, відділ 106 У. Н. Союзу в Шікаґо, Ілл., ухвалило на зборах 28. березня б. р. такі проєкти:

1) Домагаємося, щоб члени, які належать до У. Н. Союзу по 30 чи 35 років, дістали продовження на ціле життя, а не на пару років, як є в нових грамотах.

2) Членам, що потратили підчас депресії ввесь маєток, а тільки опираються на своїх грамотах, щоби було за що їх поховати, дати полекші, бо нема звідки платити таких високих рат.

3) Коли член буде звільнений від усяких оплат У. Н. Союзу, то тоді напевно не забуде за доброго Батька Союза і буде старатися задоволити У. Н. Союз новими і молодими членами.

4) Члени, звільнені від оплат, не мають побирати дивіденд.

5) Домагаємося, щоб У. Н. Союз допоміг у будовах Народніх Домів у кожнім стейті, в якім знаходиться щонайменше 15 відділів У. Н. Союзу, бо ми самі ніколи таких домів не побудуємо, а молодіж не має де зійтись і тому розходиться.

6) Осідок У. Н. Союзу хай останеться там, де є тепер, бо зміна потягне великі кошти, а і бизнес зменшиться, як звичайно на новім місці.

7) Домагаємося, щоби процент від позичок зменшити на 4%, і не брати вперед, але по 6 місяцях.

8) Домагаємося, щоб на наступну конвенцію не висилати делеґатів від таких відділів, що не мають 50 членів, бо на тім Союз багато тратить.

9) Домагаємося, щоб 20. конвенція була ухвалена делеґатами, а не урядниками У. Н. Союзу.

10) Домагаємося, щоб головні урядники не займали по два уряди, але по одному і з платнею, яку ухвалять делеґати.

11) Бажаємо делеґатам, щоб успішно радили над добром і майном У. Н. Союзу і його відділів, щоб ніхто не мав жалю. Хай 19. конвенція задоволить усіх тих, котрі так вірно Союз попирають. І хай буде слава тим урядникам, що так щиро працюють для добра нашого народу.

Микола Гум, предсідник; **Гавриїл Дацьків**, касієр; **Іван Дацьків**, секретар і делеґат.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Свято Шевченка школярів.

Українська православна громада в Ню Йорку відсвяткувала дня 28. березня ц. р. в церковній галі свято найбільшого ґенія України, Тараса Шевченка. Свято це влаштовано заходами рідної школи, що міститься при церкві.

Того дня відбулася в церкві панахида за Шевченка при прибраній зеленню і квітами могилі, на якій видніла жовто-синя шарфа з написом „На вічний спомин ґенієні України". Внизу могили був теж відповідний напис від української молоді місцевої рідної школи. Довкруги могили були уставлені пластуни і пластунки в уніформах, а дальше десятки дітвори в національних строях. Це робило дуже гарне враження на приявних і немов зображувало цвітистий степ України.

Отець Весоловський виголосив патріотичну промову, в якій громовим голосом звучали слова поета: „Поховайте та вставайте, кайдани порвіте і вражою злою кровю волю окропіте". Ці могутні слова повинні бути для нас повседневним життевим девізом у нашій визвольній боротьбі, аж доки не визволимо наші землі з московського большевизму і польського вандалізму, що стараються знищити наш нарід і його культуру. По панахиді шкільні діти пішли за збіркою та зібрали $11.50 на Рідну Школу в старому краю.

Вечором відбувся концерт. Саля була виповнена людьми. Хто прийшов пізніше, мусів стояти десь в кутку. Хор дитячий відспівав заповіт „Як умру, то поховайте мене на могилі", який приявні вислухали стоячи. Святочну промову виголосила дуже гарно учениця 4. кляси К. Андрухів. Відчит про Шевченка дала О. Мороз, теж учениця 4. кляси. Відчит був розумний. Дитячий хор відспівав „Ой та зажурились" і „Стоїть явір над водою". Пісні вийшли гарно. Також гарно випали деклямації, які виголосили: І. Близнак, М. Копчак, І. Дурічко, В. Грабовський, А. Тарга, О. Тарас, О. Редчук, К. Тибор, В. Воробець. Опісля хор відспівав дуже гарно „Їхав стрілець на війноньку" та „Ходить жучок по дубині".

Друга частина програми була виповнена представленням „Тарас дитина". Ролі грали такі особи: Тараса — П. Ленчук, Оксану — Н. Кукура, Катерину — М. Попів, мачуху — пані Городиська, Ярину — Н. Городецька, Микиту — В. Мостенський, Степанка — В. Тибор, Горпину — І. Близнак, сірітку — В. Біла, Гливкого — ґром. Грицишин. Представлення випало гарно, а як на школярів, то навіть похвально. Для старих це представлення було корисне тим, що давало правдивий образ безталанного молодого віку Шевченка.

За це таке гарне і змістове свято належиться подяка в першій мірі проф. Мостенському, котрий, хоч має багато праці в школі, що начисляє сто учеників, то проте знайшов час, щоб підготовити цей концерт і виставу. Також шкільний комітет вложив багато труду в це свято, в першій мірі гром. М. Близнак, Тарас та Тибор.

Що дуже мило вражало на тому святі, було те, що проф. Мостенський впровадив такий гарний звичай, що вже малі діти зачинають збирати жертви на Рідну Школу в старому краю. Треба той звичай впроваджувати по всіх місцевостях, щоб тутешні школярі несли поміч своїм товаришам-школярам у старому краю.

В. Гасій.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ВІДОЗВА

до українців із села Конюх, повіт Бережани, в Злучених Державах Америки.

Українські культурні й економічні товариства в Конюхах і все свідоме громадянство села Конюх звертається до вас, брати зза океану, з гарячим проханням уділити нам матеріяльної помочі на будову Народнього Дому, в котрім знайдуть приміщення культурно-просвітні й економічні установи нашого села.

З поширенням у нашім селі національної свідомости все українське громадянство стало відчувати потребу власного Народнього Дому. Минулого року спромоглися мешканці на Містечку на купно площі і дому. На цьому місці громадяни Конюх складають вам, брати односельчани, щиру подяку за ваш даток у сумі $100, що у великій мірі причинився до купна цього дому. Одначе дім цей з огляду на розтяглість села і на свої малі розміри не може заспокоїти потреб цілого села. Того року трафилась щаслива нагода закупити дуже гарну площу і будинки на середині села в Дмитра Гнатова, де давніше була коршма, за ціну $250. Село зрозуміло, що ту площу мусить купити, і складає на ту ціль датки. Зложено вже близько половину. Люди своїми жертвами дали доказ, що розуміють, як потрібний є для села більший Народній Дім. Вони дали, що могли. Одначе село в сьогоднішніх тяжких умовинах не зможе само цього діла довершити. Тому звертаємось отсим до вас з просьбою: зложіть свої пожертви на ту ціль, корисну для цілого села, яка і вам не є чужою і байдужною.

Конюхи, 29. березня 1937 р.

Підписали: за виділ читальні Просвіти на середині села: Микола Стельмах; за виділ читальні Просвіти на Містечку, Сильвестер Дзяйло; за управу кооперативи „Основа", на середині села, Петро Гуменний; за управу кооперативи „Поступ" на іМстечку, Микола Малинчук.

Дорогі земляки села Конюх і з сусідних сіл повіту Бережани! Зложім свої датки на таку благородну ціль, на скільки нас стати. Не забуваймо за рідне село, звідки ми походимо. Тішімося, що наше рідне село воскресає і рветься до просвіти й економічного життя. Просимо ласкаво свої датки слати до скрентонського комітету на руки Максима Глуха, 66 Green Place, Scranton, Pa.

За комітет:

Тимко Назар,

Тома Урманець.

небезпеки: діляться люди водою, діляться люди й отрутою, що в тій воді.

ШКОЛИ З КАГАНЦЯМИ.

На річній конференції „тростісів" колегій і університетів, що відбулась оноді в Істоні, Па., виступав о. Френк Стерет, один з „тростісів" університету Лігай, з промовою про накладання каганців на чесне навчання.

„Ми всі розуміємо небезпеку й шкоду для нашої молоді зо злого навчання", говорив о. Стерет, „одначе цензура це занадто велика ціна, щоб ми її платили. Ніяка колегія не може стати великою ані виховати сильних людей, коли вона має професорів, що тільки потакують".

На тій основі він заявлявся за повну свободу слова й висказу для професорів.

Чи можна представити собі, що цей визначний духовник був би за наложення каганців редакціям, щоб вони, наприклад, задушували новинки та не висказували свобідно своїх поглядів?

Та проте таке інколи дієтьдя. І то навіть з церквами. Наприклад, вістка про одну церкву деколи видається загрозою для іншої церкви.

ЗВІДКИ ЙДЕ ДУШЕННЯ?

Каже о. Стерет:

„Небезпека комунізму й фашизму лежить у факті, що так багато наших людей, у тому числі молоді, що приходять до наших колегій, не є добре обзнайомлені з американськими ідеалами і не знають зворушливої історії розвою цих ідеалів та що вони, наприклад, не знають, що ми вже ставали око в око з ідеалами тоталітарної держави і їх відкинули, бо переконалися, що вони мають недостачі".

І знов це зводиться до слів Шевченка:

„Якби ви вчились так, як треба,

То й мудрість би була своя".

НЕ ТАКИЙ СТРАШНИЙ, ЯК ЙОГО МАЛЮЮТЬ.

Говорив оноді бесідник:

„Нічого не можна доконати, малюючи червону сітку комунізму по всьому небі. Тим нічого не поможе, проповідуючи свободу та проклинаючи фашистівських диктаторів. Хто кричить проти комунізму, того назвуть фашистом, і навпаки.

Думаєте, що це говорив комуніст на оборону своєї братії?

Ні, це говорив Чарлз Тефт, син колишнього президента Злучених Держав, і говорив це не комуністам, а на конвенції американської патріотичної організації, Дочки Американської Революції, що вважають навіть нинішнього президента Рузвелта за червону большевичку.

КОГО БИТИ.

Говорив Тефт у своїй промові:

„Ліга Свободи стає „гвипинг бой" для незаможних. Під Лігою Свободи він розумів Американську Лігу Свободи, організацію багатих американців, що повстала кілька місяців тому ніби для охорони свободи, а на ділі, як кажуть, для охорони багацьких інтересів.

Фраза „гвипинг бой" уживається часто в англійській мові, але для неї нема відповідної фрази в українській мові. Під „гвипинг бой" розуміється хлопчину „простого роду", котрого держали при молодім принці на те, щоб його бити за кару, як принц не хотів учитися. Російський революціонер князь Петро Кропоткін у своїм споминах виразно пише, як то на дворі його батька держали такого хлопця, котрого все „пороли" буками, як панич не навчився лекції. Бували такі речі і в Україні, як це видно з повістей Тараса Шевченка, хоч не було на це спеціяльної назви.

Значить, своїм висловом Тефт сказав: Хоч Ліга Свободи цьому не винувата, незаможні бють її за вину інших людей.

ЧИ ПЕРЕВЕЛИСЬ?

Зо слів Тефта виходилоб, що ця диковина, „хлопці для биття", ще не перевелась.

Справжні „хлопці до биття", себто такі, які існували в часах Шевченка й Кропоткіна, вже перевелись, але не перевелася ще несправедливість винувати одних людей за інших.

Наприклад, наш народ має приповідку: „Того вина, кого тут нема". До яких це ситуацій відноситься, звісно. Всякі труслиі чорнителі, що не мають відваги виступити з закидами проти людини до очей, люблять послугуватися закидами поза плечима людини. Вони влаштовують собі тайні сходини, без відома людини, котру думають судити, і на них свобідно розправляються з неприявним. У тих, що такому прислухуються, виробляється почування огірчення на осуджену людину, дарма, що вона не може боронитися.

Установа „хлопців до биття" була за часів панщини. Здавалось би, що із скасуванням панщини перевелися „хлопці до биття". Одначе люди з панщизняною душею уживають цього панщизняного засобу й у часах демократії.

Судця: Якжеж це сталося, що ви кинули в обвинувача двома кухликами пива?

Обвинувачений: Пане судця, перший не вцілив.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

СЛОВА И ДІЛА.

„З поворотом добробуту всі люди мусять зрозуміти, що робітники будуть домагатися й що вони є управнені до більшої участи в збільшених приходах промислу".

Так говорив премієр канадійської провінції, поборюючи заходи робітничої юнії добитися кращих умов праці.

ПОРТРЕТ ПОЛІТИКА.

Пише передовиця щоденника „Ню Йорк Ворлд-Телеґрем" з 23-го квітня:

„Конгресмен Гем Фиш з Ню Йорку каже, що він може легко зрівноважити буджет, наложивши 100-процентовий податок на приходи всіх американців, що їдуть на коронаційні паради (в Англії) і такий самий податок на всіх американських багатоок, що віддаються за чужинецьких гонителів за маєтками.

„Це пригадує анекдоту про політика Фиша й бувшу конгресменку Флоренс Кан з Каліфорнії.

„Я тількищо бачив Гема Фиша, як він ходив по коридорі між палатою конгресу й палатою сенату, закутаний у свої власні думки", сказав один конгресмен пані Кан.

„Ох, то біда!" — викрикнула конгресменка з Каліфорнії. „Він певно десь голий".

ЯК КОЖНИЙ МАВ СВОЮ КРИНИЦЮ.

Місту Газард, у стейті Кентокі, грозить „голод на воду", бо міський уряд здоровля заборонив населенню брати воду з міського збірника. Лікарі уряду здоровля ствердили, що в потоках, з котрих місто бере воду, знаходяться ріжні отруйні гази й кваси, які попали туди через пожар вуглевих відпадків коло копалень вугля. Уряд остерігає місто перед масовими затроєннями.

Коли міських збірників і проводів води не було, коли кожний старався мати власну криницю, таких масових небезпек не було. З заведенням спільних джерел води немовби заведено спільні джерела

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОШУКУЮ моєї сестри АННИ НЕСТЕРЯК, давніше жила в околиці Olyphant, Pa. Хай вона сама, або хто про неї знає, повідомить мене на таку адресу: Mr. ALECK KESILOWSKI, R. 1, Box 36, Lawton, Mich. 99

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(11)

Другого дня вранці Тарзан незамітно увійшов до міста і постарався про одіж. Він не любив цивілізованої одежі з цілої душі, але мусів її на себе вложити, бо пускатися в подорож кораблем і залізницею лиш у скупім строю нетрів не випадало. Коли він ступав по помості на поклад корабля, він виглядав як звичайний чоловік. Під рукавами не видно було його залізних мязів.

Мартлінг радісно зустрів його на покладі і відразу розпочав з ним розмову про невідомого чоловіка, що пробував викрасти його документи. „Та мабуть цей невідомий дасть нам тепер спокій, коли переконався, що при нас документів нема", закінчив майор надійно. Тарзан покивав головою: „Тяжко сказати. Людська захланність нераз не має границь".

„Нічого!" запримітив Мартлінг. „Колиб він хотів далі напаствувати нас, то ми дамо йому порядну научку. А тепер ходіть, а я вам покажу нову стрільбу, яку я недавно купив у місті". З тими словами він закликав до свого помічника Джорджа, який був правою рукою майора, й коли тільки міг, то не відступав від нього ні на крок. Майор приказав йому принести стрільбу.

Посвистуючи весело, Джордж зійшов униз, і ключем отворивши двері магазину, спокійно почав шукати стрільби. Нагло він почув якийсь легкий шелест. Він поглянув у той бік і побачив звідтам пару блискучих очей, звернених на нього. Він не знав, чиї це очі, та що за ними криється, бо це було темно. Але блеск тих очей так залякав його, що він утратив голос.